

Cateheza parohială - dimensiunea didactică a pastoralei

Pr. Conf.Univ. Dr. Constantin Necula¹

Rezumat:

Dintre provocările vieții creștine moderne, transmiterea conținutului de credință, a mesajului creștin în valorizarea ei imediată, în viața parohială, devine prioritate imediată. Constatăm tot mai atent și des că o parte din lumea comunicării în care trăim ascund oamenii, îi transformă în avaturii comunicaționale, nu mai descoperă autonomia gândirii personale. Altfel spus cuvintele și-au pierdut omenia iar oamenii și-au pierdut cuvintele, le disprețuiesc. Pentru Biserica creștină Cuvântul lui Dumnezeu, prin Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos, devine principala forță a formării vieții celei noi, o cultură a dialogului, a comuniunii și părtășiei. Pentru că în iconomia mântuirii noastre Hristos este Cuvântul care cheamă la frângerea pâinii (Luca 24.29-35), El fiind recunoscut nu doar în cuvinte ci mai ales în Euharistie. Astfel cateheza, ca formă de construcție a comunicării în dimensiunea pastorală a comunității umane, se încadrează în modul în care Dumnezeu comunică voia Sa oamenilor. Un soi de arpegiu- exercițiu pentru constituirea unei bune experiențe la vremea marilor concerte, o reglare a tonului culturii comunicării în regim de creativitate creștină.

Cuvinte cheie:

logica internă a logicii realității, educația globală, educația pastorală a preotului și operatorului pastoral, colectivul didactic pastoral

În aria schimbărilor de mentalitate pe care lumea modernă le produce la nivelul modului de gândire al omului modern, asistăm și la o serie întreagă de bruiaje logistice și de logică prin care se diluează constituția creștină a dialogului. În rugăciuni nu mai simțim cuvintele lui Dumnezeu în cuvintele noastre. În timp ce cuvintele lui Dumnezeu ne dau viață veșnică și ne fortifică în procesul

¹ Pr. Dr. Constantin Necula, conferențiar la Facultatea de Teologie Sfântul „Andrei Șaguna” din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

convertirii, proces continuu și exigent², cuvintele oamenilor amăgesc, ideologizează și amplifică anxietatea culturală a lumii. Cardinalul Lustiger consemna, reluat de Cardinalul Carlo Maria Martini, planul cel mai grav al acestei anxietăți culturale: „*Cât de greu este să fii creștin! Ca să suporti această distanță ivită între cuvântul Evangheliei, care poartă întru sine toată speranța lumii, și această realitate în care ne găsim cu atâta mediocritate ca sens*”³. Parte din mediocritatea care inundă lumea ține de câteva din mecanismele comunicării publice sau a fundamentării comunicării pe non-sensul formal, lipsit de conținut duhovnicesc.

Cuvintele prin care Biserica transmite credința sunt atinse de boala ascultătorului modern: atașamentul ocazional. Deconspirat de către Carlo Maria Martini drept virus al corodării vieții comunicaționale din parohie, sindromul atașamentului ocazional de cuvântul lui Dumnezeu. El scria, încă din 1981, că recursul la textele Evangheliei e mai mult o ocazie de a vorbi fără perspectiva înnoirii în Duhul Sfânt a vieților noastre. Cu alte cuvinte Cuvântul nu este ascultat pentru Sine (ascultat-înțeles-asimilat- aplicat). Consemna: „Pentru a te pune în simfonie cu acest *primat al Cuvântului* e necesar să te alături acestuia cu o certă și dezarmantă smerenie, conjugate cu o foarte mare atenție la tonul textului biblic, la structura sa, la organicitatea sa internă, după cum ne învață cele mai recente studii biblice”⁴. E important să înțelegem că apelul la această simfonie Scriptură-comunicare pastorală- viață în Hristos vine de la unul dintre cei mai amplii cercetători biblici ai secolului care a intuit deplin, mărturiile sunt multiple, că Scriptura este izvor de creativitate didactică pentru catehet nu limitator de vocație. Același autor este cel care vorbește despre riscul propovăduirii marcată de un mare atașament didascalic care face propovăduirea abstractă și închisă în comunitate fără a deschide planuri ale cunoașterii intra-parohiale, oricât de frumoasă în texte ar fi. Dacă admitem că Scriptura exprimă prin logica sa internă o realitate istorică „un semn uman al lui Dumnezeu”⁵ prin care inscripționează voința Sa în paradigmele comunicaționale ale firii umane, atunci admitem și că eficacitatea Scripturii rodește și prin aceea că suscită inteligența, interpretează istoria în finalități neașteptate logicii lumii de astăzi- uitate în fond, curățește ori purifică ființa celui angajat în cunoașterea ei adevărată, mântuie, pentru că asumarea mântuirii este responsabilitatea cea mai de preț adusă de libertate, de asumarea

² A se vedea studiul nostru „*Exigențe ale convertirii creștine oglindite în actele martirice și însemnătatea lor pentru viața creștinului*”, în *De dragul Evangheliei*, Ed. Tehnopress, Iași, 2003, p. 124-159.

³ Apud. Carlo Maria Martini, *In Principio la Parola*, Milano, 1981, p. 27.

⁴ *Ibidem*, p. 28-29.

⁵ *Ibidem*, p. 29.

libertății drept o fracțiune din nostalgia mântuirii, Împărăția lui Dumnezeu fiind o plinire desăvârșită a comunicării prin comunicare. Din acest punct de vedere oscilațiile, incertitudinile și lacunele propovăduirii nu țin numai de preot, nu aparțin, cu alte cuvinte, doar emisiei pastorale.

Poate de aceea planul de construire a noului stil de evanghelizare, propus de Enzo Bianchi, pornește de la identificarea contextului evanghelizării propriu-zise (indiferență, pluralism și cultura diferențelor), limpezirea țințelor de evanghelizare, conținuturile evanghelizării (creștinismul ca act de credință, nevoia de a nu tăcea asupra ultimelor chestionări ale lumii, vestirea și iertarea păcatelor ca platformă-program social pe care nu o poate oferi de fapt nici o altă formă de comunicare) sfârșind cu stilul evanghelizării ca stil al creștinilor- cuplat așadar pe profilul lor de mărturisire. Aici disjunge, două direcții realiste: stilul creștinilor între oameni și stilul de propovăduire care are drept model „creștinismul fidel pământului”, marcat de un creștinism integral uman, dezvoltând în fond o temă atât de dragă lui Dietrich Bonhoeffer, pastorul-martir⁶. De aici, poate, și asumarea cu prioritate a cuvântului Sfântului Apostol Pavel: „...dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos șezând de-a dreapta lui Dumnezeu. Cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ; căci voi ați murit, și viața voastră este ascunsă cu Hristos, întru Dumnezeu. Iar când Hristos, Care este viața noastră, Se va arăta, atunci și voi împreună cu El vă veți arăta întru slavă” (Col 3,1-4). De aici nevoia re-capilarizării propovăduirii, a reconstruirii capilarității sale deschise, pornind dinspre amvon ori „catedra” catehetică până în cele mai ascunse colțuri ale parohiei.

Pentru identificare nevoii de formare a preoților în direcția îmbunătățirii calității lor în intervenția pastorală Direcția specializată a Arhiepiscopiei Sibiului, *Departamentul Educațional pentru Formare Continuă și Misiune*, a aplicat un chestionar on-line (1- 15 mai 2016). Realizat de responsabilul de resort, Alexandru Dădârlat, chestionarul a fost adresat celor 546 de preoți activi în parohiile Arhiepiscopiei (2 județe, 10 protopopiate) dar a primit răspunsuri de la 37,5 % dintre cei provocați. Și în acest context remarcăm totuși următoarea plajă de așteptare în domeniul formării a preoților (89% dintre ei cu vechime între 3 și 12 ani în parohie, procent similar fiind consemnat în dreptul vârstei ca atare, între 22-35 de ani).⁷

⁶ Enzo Bianchi, *Nuovi stili di Evangelizzazione*, Edizioni San Paolo, 2012, p. 88-89.

⁷ Chestionarul realizat în perioada 01 - 15 februarie 2016, exclusiv online, prin Google Forms, fiind gestionat de către Dr. Alexandru Dădârlat. Reținem din sinteza finală: *Chestionarul a fost aplicat prin e-mail, preoților din Arhiepiscopia Sibiului. Temele au fost propuse de Departamentul Educațional pentru Formare Continuă și Misiune. Lista temelor*

**Rezultatul chestionarului aplicat preoților din Arhiepiscopia Sibiului -
preferințe pentru cursuri și seminarii de formare continuă -**

1. Pastorația în situații de urgență- Cu noțiuni de psihologie pastorală și bioetică (deces: tânăr, prunc, accident, suicid; avort, alte traume)

2. Pastorația familiei- Cu noțiuni de psihologie pastorală - relații interpersonale: copii, părinți, soți, rude, prieteni, colegi de serviciu - familia creștină în actualitate - pastorația copiilor, pastorația părinților/adulților, pastorația seniorilor

3. Pastorația în cazul persoanelor dependente- Cu noțiuni de psihologie pastorală - dependență de alcool, tutun, droguri, pornografie, jocuri de noroc, tehnologie etc.

4. Seminar de vară, cu părintele profesor Ioan Ică jr.- Probabil luna iulie, 2-3 grupe a câte 10-15 participanți, luni-vineri, Locație: Sibiu sau Păltiniș, cu Sf. Liturghie și Vecernia zilnic, citiri din Scriptură și Părinți cu comentariu și exegeză, alte activități: vizitarea împrejurimilor Sibiului etc.

5. Pastorația urbană- Caracteristici și provocări actuale

6. Școala părinților – cum să fi un bun părinte- Pentru familia preotului, care apoi poate avea rol formator în parohie.

7. Seminar catehetic-omiletic- Pregătirea pentru predică, tipuri de predică, metodică alcătuirii, noțiuni de retorică.

8. Pastorația rurală- Caracteristici și provocări actuale (sate tinere, sate predominant cu seniori, activități specifice satului, pastorația persoanelor de etnie romă etc.

9. Întâlnirea soțiilor de preot- Cunoaștere, discuții, schimb de experiență.

10. Seminar comunicare mediatică- Mass-media, internetul și comunicarea pe internet, despre web 2.0, rețelele de socializare, utilizarea comunicării mediatice în scop pastoral: foi parohiale, pliante, afișe, newsletter, blog, etc.

11. Seminar de nutriție sănătoasă / deprinderi pentru viață- Cu accent pe partea motivațională.

12. Curs de pomicultură + alte culturi- Cătină, fructe de pădure, lavandă, plante medicinale etc.

13. Inițiere în folosirea computerului- Sistem de operare, utilizare editor de text, navigare pe internet, serviciul de e-mail etc.

14. Curs de apicultură

rămâne deschisă. Temele sunt așezate în ordinea preferințelor preoților care au completat chestionarul.

15. Seminar de dialog ecumenic local – Sibiu sau Brașov – O mai bună cunoaștere a confesiunilor din Transilvania - Biserica evanghelică - aspecte istorice, teologice, actuale

Ce merită remarcat pentru anul 2016? În primul rând slaba participare a preoților la dialogul cu structura care se ocupă cu formarea lor continuă. Parte dintre răspunsuri au venit dinspre preoții din mediul rural care intuiesc cu limpezime provocările pastoralei moderne, chiar dacă la nivelul propriei parohii, în propriile lor parohii, au o incidență redusă a problematicii gestionate prin proiectul propus de Mitropolia Ardealului. Mulți dintre ei au revenit cu cereri de teme la preocupări pe care le-au avut și în tipul formării lor din Seminar și din Facultate, preocupări remarcate fie prin scrierea unor texte pe teme (licențe ori disertații) fie prin participarea la unele proiecte de educație pastorală propuse prin Facultate.

Remarcăm, în al doilea rând, că din cele 15 teme alese ca fiind importante de către cei chestionați cele mai multe vizează viața pastorală imediată (5), pastorală catehumenală (2), pregătirea la nivelul teologiei sistematice dar cu aspecte practice imediate (2), structurarea unei soluții de comunicare media (2) și cursuri de „supraviețuire” prin economia socială (2). Rețin atenția nevoia unei comuniuni sporite între soțiile de preoți precum și nevoia de îndrumare în domeniul nutriției și a deprinderilor de viață. Se vedește astfel nevoia continuă nu doar de reconstruire permanentă a culturii preotului ci și întărirea ethosului său misionar și uman, deopotrivă. Reținem că în cei doi ani trecuți de la chestionarul care ne-a oferit răspunsurile de mai sus au fost realizate o serie de sesiuni de formare și s-a impus deja un model de echipă interdisciplinară care propune și dezbate subiectele (preot, psiholog, psihiatru, medic etc). Efortul formării în astfel de rețele de „nucleoni” în formarea continuă s-a coagulat în câteva direcții:

- Dezvoltarea spiritului de echipă pastorală
- Dezvoltarea de deprinderi în diagnoză și analiză continuă pastorală
- Constituirea de rețele umane în vederea sprijinului reciproc între preoți și preotese
- Asumarea unor direcții din cultura psihologică, psihiatrică, medicală și comunicațională modernă
- Evitarea înțepenirii într-o pastorație conservatoare dar și a uneia aflate mereu doar la limita inspirației cu orice preț
- Asumarea unui context de credință cotidiană mai intens, sursă a ieșirii din izolarea pastorală a preotului și comunității

Din context teoretic proiecția asupra pastoralei catehumenale a cuprins câteva acțiuni pe care le avem la îndemână datorită Raportului Departamentului. Astfel au fost realizate următoarele seminarii de formare:

1. *Pastorația persoanelor dependente* a avut loc în perioada 23-25 mai 2016, având ca participanți 15 preoți (*formatori*: un psiholog și psihoterapeut, trei cadre didactice de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu specializate pe spiritualitate ortodoxă, pastorală-catehumenală și morală. *Teme centrale*: actualitatea pe care o au problemele legate de dependență, atât în comunitățile urbane cât și în cele rurale; diversificarea spectrului adicțiilor, favorizată de dezvoltarea excesivă a societății de consum; abordarea pastorală specială, centrată pe cunoașterea atentă a mecanismelor dependenței).

2. *Pastorația copiilor și tinerilor*, a avut loc în perioada 13-15 iunie 2017, reunind 20 de clerici interesați de lucrul cu tinerii (*formatori*: un director de centru pastoral pentru tineret, specializat și în asistența socială a persoanelor vârstnice; preot misionar specializat în munca de pastorație a tinerilor, cu experiență în coordonarea programelor Asociației „Oastea Domnului” din cadrul Bisericii Ortodoxe Române.; un psiholog specializat pe vârsta adolescenței; un cadru didactic universitar al Facultății de teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu; un preot și soția sa, cu rezultate deosebite în pastorația tinerilor din mediul rural. *Teme centrale*: diagnoza tinereții contemporane, provocările Ortodoxiei la adresa tinerilor, mesajul Evangheliei transmis tinerilor, soluții pastorale imediate și de perspectivă în lucrul cu tinerii).

3. *Pastorația în situații de criză*, 5-7 iulie 2016, participanți fiind 15 clerici din eparhie(*formatori*: un psiholog, un psihiatru, 2 cadre didactice universitare din Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu- specializate pe teologie sistematică și pastorală catehumenală și un medic oncolog, directorul unui centru de îngrijiri paliative.*Temele centrale*: analiza a trei din situațiile vitale de criză - doliu, divorț și boli în stadiu terminal; nevoia colaborării dintre psihoterapeuți și preoți pentru ca persoanele aflate în situații de criză să fie ajutate și să fie readuse la normalitatea existenței cotidiene).

4. *Comunicarea media*, 5-7 septembrie 2016, participând 15 preoți, având ca referenți specialiști în construcția comunicării, psiholog și practician în media. Tema centrală: lucrul cu noile mijloace de comunicare media, în special cele care accesează internetul; lucrul și activitatea pe rețelele de socializare și identificarea modului de includere a acestora în activitatea pastorală a preoților în rândul tinerilor.

Din Raportul pe anul 2017 constatăm că aceste seminarii au fost reluate (4 seminarii), cu date diverse, cu o formulă a formatorilor aproape identică și cu o participare totală a încă 60 de preoți, alții decât cei vizați de etapele de formare din 2016. Un plus în programul de formare continuă l-a propus *Întâlnirea soțiilor de preoți din Arhiepiscopia Sibiului*. Desfășurată în perioada 19-20 mai 2017, acțiunea a reunit 50 de soții din cele 11 protopopiate ale Arhiepiscopiei. Întâlnirea a avut ca obiectiv evidențierea rolului pe care îl are familia preotului în activitatea

misionară, social-filantropică și duhovnicească din parohii, educația copiilor din familia preotului, viața lor de familie fiind model pentru parohie⁸. Importantă s-a vădit a fi întâlnirea non-formală cu Mitropolitul Ardealului, Dr. Laurențiu Streza, conferința susținută de un cadru didactic al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, seria de discuții și work-shopurile aferente celor două zile, menținerea ulterioară a echipelor colegiale.

Experiența celor doi ani de activitate și analiză ne-a inspirat și preocupările legate de modul prin care cateheza parohială determină pozitivarea didactică a pastoralei ca știință teologică anume construită pentru a realiza analiza situației concrete în care Biserica se edifică prin propriile acțiuni. Teologia pastorală este și reflectarea vieții Bisericii aflate în slujba lumii, acțiunea multiformă a întregii comunități parohiale- cu reflecție în sinodalitatea deschisă a Ortodoxiei- asumate ca lucrare a Duhului Sfânt pentru a actualiza în timp proiectul de mântuire a lumii, gândit și asumat din veci de Dumnezeu. De aceea Pastorală, inclusiv cea catehumenală, deci cu o largă articulare în pedagogia și didactica intervenției prin învățătura de credință în vederea echilibrării conținuturilor de credință cu ritualul ori manifestarea emoționalului pastoral, comportă trei dimensiuni fundamentale: viața, misiunea și acțiunea- cea din urmă nicidecum monofazică, legată doar de preoți, ci cuprinzând și elementul mirean, al laicilor activați prin Tainele Bisericii (Botez, Mirungere, Euharistie) în lucrarea Bisericii.

Câteva dintre direcțiile catehetice care pot sprijini activitatea pastorală a preotului și a echipelor pastorale, concept care abia se înfiripează în gândirea pastorală din Biserica Ortodoxă, pot fi intuite din lectura corectă a cererilor de formare dincolo de care avem obligația de a intui și propune soluțiile educațional-misionare. Câteva dintre direcțiile construirii catehezei parohiale duc la dezvoltarea unei pastorații active ce poate performa atât în plan misionar cât și al creșterii credincioșilor în viața lor duhovnicească. Spre deosebire de orientarea spre activismul parohial atât de *cool* și zgomotos în arealul pastorației moderne, amestec între *mobbing* și *shopping*, pastorația în viziunea Ortodoxiei vizează și o dimensiune mistico-ascetică, evadată din sectorul „prestărilor de servicii” ocazionate de contactele reduse ale creștinilor de ocazie cu pastorația Bisericii. Pentru maturizarea unei cateheze parohiale cu roade pozitive în didactica pastorală a parohiei sunt importante câteva direcții în formarea propriu-zisă a preotului ori operatorului pastoral (cântăreț cu misiune în cateheză, profesor de religie afiliat parohiei, grupului catehetic pastoral, cadrelor didactice implicate în activitatea catehetică, grupul biblic etc):

⁸ Ambele raportări pot fi consultate în Rapoartele existente în Arhiva AOR Sibiu, adresate Adunării Eparhiale și Comitetului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului pe anii 2016, respectiv 2017.

1. **Ieșirea din cateheza sectorială**- cateheza nu doar că realizează introducerea în cultura creștină dar și educă în dimensiunile active ale asistenței celor aflați în situații de criză, nu educă doar pentru înțelegerea Liturghiei ci și educă creșterea rezistenței duhovnicești la ritualisme ieftine ori la excese ale pastoralei-emoționale. Educarea unor atașamente personale la Evanghelie prin schimbările duhovnicești propuse și dezvoltate în viața personală a celor catehizați⁹.

2. **Cateheza ca ucenicie în cunoaștere umană**- fără a idolatriza multiculturalitatea sau interdisciplinaritatea, catehetul are obligația de a asuma o cunoaștere a umanului din perspective multiple, pentru a putea asuma competent o didactică adaptată actului catehetic dinamic și coerent¹⁰.

3. **Dezvoltarea unei platforme comunicaționale** – și nu ne referim aici doar la un aspect al tehnologiei comunicaționale. Fără a pierde din vedere dezvoltarea culturală și cunoașterea intelectuală avem obligația să dezvoltăm o didactică a asumării evanghelice a unui parcurs duhovnicesc al persoanei catehizate, legat de Liturghie și viața spirituală propusă prin Tainele Bisericii. Identificarea resorțurilor pedagogice de comunicare a valorilor legate de viața liturgică și duhovnicească a credinciosului, curiozitatea în cunoașterea conținuturilor, creativitatea în expunerea adevărilor de credință, dezvoltarea unei conștiințe mărturisitoare presupun o strategie didactică dar și o serie de transferuri de valori de la persoană la persoană¹¹.

4. **Protagonistul didactic al catehezei este Copilul/ Tânărul**- propunerea catehezei nu rămâne ancorată în subiectul propus cu orice preț, dialogul catehumental fiind obligatoriu pentru redefinirile de sens în cultura cunoașterii și trăirii Evangheliei. Cercetarea în domeniu are obligația de a crea o metodologie comunicațională dinamică pentru a cuprinde în acest „protagonism” nu doar copiii ci și tot ceea ce alcătuiește ethosul său, dezvoltând cateheze intergenerațională. Dincolo de comunicarea doctrinei, catehetul trebuie să comunice iubire prin construirea unor raporturi umane adecvate¹².

⁹ Referințe importante identificăm în Gianfranco Calabrese, *Catechesi e didattica. Per una maturazione globale dei catechisti*, Elledici, 2016, p. 4-17.

¹⁰ Importanța subiectului este intuită atent de Nicola di Bianco în volumul *Educarsi alla nuova evangelizzazione*, Elledici, 2011, p. 9-17, care induce și o atenție sporită asupra autoreformei comunicaționale a Bisericii, ca formă a actualizării Evangheliei.

¹¹ Dezvoltarea subiectului merită urmărită în Odile Dubuisson, *L'acte catechetique, son but, sa pratique*, Ed. Le Centurion, Paris, 1982, 179 p.

¹² Merită urmărite o serie de analize ale teologiei catehetice europene din care am reținut Jean Marie Petitclerc, *Parlare di Dio ai giovani*, Elledici, Torino, 1998, 127 p. și lucrarea de sinteză *O meu filho vai a Catequese* (coord. Isabel Pascoa și Paula Delgado), Paulinas Editora-

5. **Legarea catehezei de viață**- prin iconografie, gesturi și idei, prin cunoașterea limbajului Scripturii și al puterii (dinamis) ce naște credința catehetului construiește un act catehumenal racordat la actualitatea istorică a vieții comunitare, parohiale și personale. Abstractizarea istorică a comunicării, transformarea Evangheliei într-un artefact cultural și cultic dăunează acestui demers fundamental didacticii catehetice moderne¹³.

6. **Catehetica nu poate fi decât vie**- ea educă pentru viața modernă , ținând cont de provocările ei. Abstracționarea ori reacția extremă la mijloacele de comunicare, la constituția comunicațională a lumii de astăzi nu poate ajuta în demersul catehetic. Educând pe cei catehizați pentru o cultură a imaginarului religios coerent și ancorat în Evanghelie, constituirea de echipe-tutor în comunicare, dezvoltarea comuniunii și educația pentru Euharistie ca act al comuniunii constituie viața catehezei¹⁴.

7. **Exigențele catehezei speciale**- nu privesc numai modul de exprimare a culturii creștine ci și compatibilitatea catehetului cu subiectul transmis. Aceasta presupune o serie de preocupări personale ale catehetului pentru propria cultură interioară, pentru formarea sa pedagogică, didactică și pastorală dar și pentru formarea sa duhovnicească. În situația în care încerci să explici unor oameni aflați în stare finală a bolii mărturisirea Bisericii despre viața de apoi, despre Împărăția lui Dumnezeu nu poți să o faci după regulile marketingului comunicațional al liderilor în vânzări de produse comerciale. Tendința actuală de a muta interesul preoților și operatorilor catehumenali spre modelele noi, propuse de *public speaking* nu înseamnă o îmbunătățire a modului și conținutului comunicării după rigoarea gândirii creștine¹⁵.

8. **Caracterul creativ al catehezei mistagogice**- suntem dinaintea unei mari provocări, aceea de-a face înțeles ce anume săvârșim, prin slujbă și acțiune pastorală, în parohiile și comunitățile noastre. Unul dintre reproșurile aduse catehezei moderne în ortodoxie este că ea nu explică și nu limpezește conținuturile ci adâncește sentimentul de diferență culturală care atinge deja straturile de credințioși din comunitate. Inculturalizarea catehetică presupune și atenția sporită

Prior Velho, 2008, 167 p. Sunt soluțiile -ghid de identificare a unui parcurs comunicațional cu generațiile noi care obligă la înnoirea metodei catehetice.

¹³ Contribuții remarcabile în această direcție aduc cercetările lui Luciano Meddi, din care reținem *Catechesi-Proposta e formazion della vita cristiana*, Ed. Messaggero di Padova, 2004 (reeditată 2015), capitolul 3, I fondamenti della catechesi, p. 93-134.

¹⁴ Enzo Bianchi, *Cristiani nella società*, Biblioteca Universale Rizzoli, 2003 (ed.III, 2008), p. 15-36 și 59-80.

¹⁵ A se vedea Alvaro Ginel, *Repensar la catequesis*, Editorial CCS, Alcalá, Madrid, 2009, p. 21-44 și 45-66.

la sensibilitățile culturale ale comunității, asumarea analfabetismului spiritual drept o provocare nu doar drept o criză negativă¹⁶.

9. **Cateheza are conținut raportat la conținutul uman al parohiei**- un principiu al catehizării ține cont de conținutul de credință dar și de profilul uman al comunității, ceea ce specialiștii în catehetică numesc astăzi „religioșii” din parohii, asupra cărora exercițiul pedagogic are o altă construcție¹⁷.

10. **Cateheza presupune o permanentă restartare în construcție și aplicație**-fundamental pentru viața parohială activă este permanenta reîmprospătare a materialului didactic, a suportului catehetic. Evoluția materialului catehetic are nevoie să țină cont de evoluția gândirii tinerilor și copiilor epocii actuale¹⁸.

Desigur că nu suntem decât dinaintea unei încercări de sistematizare a culturii de rezistență la falsa pastoralitate, la o serie de modele pastorale care nu pot ajuta dezvoltarea coerentă a vieții parohiale ori personale a celor care trăiesc în comunitatea creștină- inclusiv mănăstiri, ca forme de pastorație specială. În perspectiva dezvoltării unui sistem de intervenție pastorală coerentă, am reușit să identificăm o serie de deconstrucții ale culturii teologiei practice. Prezentăm aici câteva dintre fracturile de vocație¹⁹ prin care identificăm afectarea pastorației catehumenale a parohiilor ori comunităților noastre.

¹⁶ Una dintre cele mai moderne analize este propusă de Salvatore Soreca și Paolo Sartor, *Nella terra di nessuno. Per una mistagogia con i ragazzi*, Edizione Dehoniane Bologna, 2017, 168 pg.

¹⁷ Antonio Ruccia, *Parrocchia e Religiosi. Per una comunità di Comunione e Missione*, Ed. Padre Pio da Pietrelcina, 2013, p. 74-80.

¹⁸ Două lucrări editate de Centro Evangelizzazione e Catechesi (CEC) Don Bosco dau posibilitatea înțelegerii mecanismului de gândire pastoral- catehumenală în articularea ei cu parohia ca spațiu al formării continue: *Scuola per catechisti. Schede per la formazione personale e di gruppo*, Prefazione di Guido Benzi, direttore dell'Ufficio Catechistico Nazionale, ed. 3-a, Elledici, Torino, 2014, 351 p. (autorii textelor: Pietro Damu, Umberto De Vanna, Bruno Ferrero, Andrea Fontana) și *La catechesi in parrocchia. Vademecum per il parroco e i suoi catechisti. Piste per il confronto nel gruppo dei catechisti*, Presentazione di mons. Corrado Loreface, arcivescovo di Palermo, Elledici, Torino, 2017, 479 p. (coordonatori: Elvira Bianco, Umberto De Vanna, Stefano Torrisi).

¹⁹ Reluăm ideile unui articol publicat de către noi în *Telegraful Român*, ianuarie, 2018, cu titlul *Păcatul abaterii din Vocație*. Relevant în dezvoltarea formativă a preotului și operatorului pastoral modern este lucrarea lui Luciano Meddi, *Formare cristiani adulti. Desiderio e competenza del parroco*, Cittadella Editrice, Assisi, 2013, 153 p. și volumul realizat de Giancarla Barbon și Rinaldo Paganelli, *Pensare e attuare la formazione*, Elledici, 2016, capitolul *La „figura” del formatore*, p. 102-121.

1. **Pastorală sălbatică**- când în comunitate se instituie spontaneitatea și activismul ca singurele mecanisme de progresie vocațională, în absența ori sub presiunea diluției criteriilor valutare verificabile, realiste.

2. **Pastorală tehnocrată**- în care proliferază birocrăția și excesul de organizare, anchilozând creativitatea personală și obturând intervenția în duhul realismului pastoral al primelor veacuri.

3. **Pastorală supra-tehnicizată**- în care sunt dezvoltate abilități exclusiv executive, construcția fizică a pastorației, eludând construcția duhovnicească a comunității.

4. **Pastorală abdicativă**- care aglutinează pastorația sub semnul științelor socio-culturale, lăsând să sporească tendințele laicizării câmpului pastoral, secularizând discursul și făptuirea. Tot în acest perimetru se naște construcția pastorală spontană dar inegală, lipsită de comuniunea euharistică.

5. **Pastorală conservatoare**- realizată în manieră rigidă și împietrită, marcată de imobilism și care transformă comunitățile în rezervații mistice ori în comunități de o ineficiență pastorală cronică dar extrem de vocale.

6. **Pastorală „uitucă”**- marcată de lipsa unei memorii comunitare reale, care uită lecțiile trecutului ori dramatica tensiune care se naște din negrija pastorală.

7. **Pastorală oarbă**- care refuză să vadă carențele și care ascunde lacunele de exprimare pastorală

8. **Pastorală fluctuantă**- aceea marcată de oportunități sociale și în care avem mereu nevoie de sponsori ori evenimente pentru a ne trăi realismul liturgic al Bisericii.

9. **Pastorală sentimentală**- bazată numai pe ideea de „a ne simți bine”, a ține aproape, prin cultivarea unor sentimentalisme lipsite de fundament mistico-ascetic, care naște grabnic o ideologie legată de afilierea la o persoană charismatică ori o instrucție mono-fazică în ce privește mărturisirea de credință

10. **Pastorală flegmatică** – afectată de lipsa de compasiune ori implicare a preotului în cotidianul parohiei

Trebuie să identificăm grabnic soluțiile unei redimensionări a catehezei ca germene didactic în pastorația dinamică a Ortodoxiei. Pentru revigorarea pastoralei catehumenale avem în vedere în primul rând formarea atentă a preotului sau operatorului (catehetic sau pastoral). Readaptarea punții de comunicare între paroh și comunitate, între paroh și profesorul de religie ori colectivul didactic care trăiește în ethosul pastoral al comunității, construirea unui discurs catehetic și omiletic convergent culturii cotidiene și convertirea culturii comunitare la Hristos, ca formă de transparentizare a mărturiei Evangheliei în societate sunt doar câteva aspecte care merită cercetate ca posibile chei ale conviețuirii creștine. Pentru cercetarea din domeniul pastoralei catehumenale viitori ani vor trebui centrați pe

soluții practice, pe construirea unei rețele de colaborare între parohii, pe seama experienței și proiectelor care pot fi accesate pentru a susține și financiar direcțiile dezvoltării pastorale. Nici una din soluții nu poate fi lipsită de coagularea orizonturilor cercetării catehetice, omiletice și practic-pastorale. Cererea de formare a preoților ne-a dovedit că aceștia au intuiția identificării unor astfel de pârghii complexe. Ele însă trebuie construite, atent și eficiente. Aceasta este marea provocare a anilor care vin.